

I. Úvod

Strukturální šetření v zemědělství se konalo na podzim roku 2013 jako výběrové zjišťování. Svým obsahem a cílem navázalo na celoplošné zemědělské sčítání Agrocensus 2010 a výběrová šetření v letech 2007, 2005 a 2003. Strukturální šetření v zemědělství jsou součástí systematického vytváření statistik Společenství o struktuře zemědělských subjektů, které poskytují uživatelům statistiky srovnatelné výstupy ze všech členských států.

Cílem šetření je zjistit detailní a komplexní údaje o rozsahu českého zemědělství, tj. o velikosti, struktuře a vývoji zemědělských subjektů, jejich vybavenosti, výrobní orientaci a mimozemědělských a doplňkových činnostech. Zjištěné údaje se využívají ke klasifikaci zemědělských subjektů podle typu jejich výrobního zaměření, ekonomické velikosti a nově i podle významu jiných výdělečných činností.

Šetření je také podkladem pro aktualizaci registru farem, který slouží jako základna pro každoroční zjišťování v zemědělství. Výsledky budou využity nejen pro formování zemědělské politiky v České republice, ale i Evropské unii.

Legislativní rámec

Statistické šetření se provádí ve všech členských státech Evropské unie (EU) na základě požadavků legislativy EU/ES. Jedná se zejména o nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008 ze dne 19. listopadu 2008, o statistických zjišťováních o struktuře zemědělských podniků a o statistickém zjišťování o metodách zemědělské výroby a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 571/88. Prováděcím předpisem k výše uvedenému nařízení je nařízení Komise (ES) č. 1200/2009 ze dne 30. listopadu 2009.

V České republice se šetření provádí na základě zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, a Programu statistických zjišťování na rok 2013, zveřejněným v příloze č. 1 částky 127 k vyhlášce č. 343/2012 Sb. Dne 9. října 2013 byla zveřejněna vyhláška č. 317/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 343/2012 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2013.

Definice zemědělského subjektu

Zemědělským subjektem se rozumí technicko-hospodářská jednotka, která podléhá jednotnému řízení a provádí činnosti podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) jako svou primární nebo sekundární činnost. Tyto činnosti jsou: pěstování plodin jiných než trvalých (01.1), pěstování trvalých plodin (01.2) včetně produkce vína z hroznů pocházejících z vlastní produkce, množení rostlin (01.3), živočišná výroba (01.4), smíšené hospodářství (01.5), podpurné činnosti pro zemědělství a posklizňové činnosti (01.6). Nejsou zahrnuty zemědělské subjekty s chovem ostatních zvířat (01.49) vyjma chovu pštrosů, emu a králíků, chovu včel a výroby medu a včelího vosku. Dále se ze šetření vyjmají všechny zemědělské subjekty, které výhradně provádějí činnosti ve skupině 01.6, kromě subjektů udržujících zemědělskou půdu v dobrém zemědělském a environmentálním stavu.

Pro Strukturální šetření v zemědělství 2013 byly stanoveny prahy na takové úrovni, aby se vyloučily jen nejmenší zemědělské subjekty, které tvoří celkem nejvýše 2 % obhospodařované zemědělské půdy a nejvýše 2 % z celkového počtu dobytčích jednotek¹.

Prahové hodnoty zjišťování:

- 5 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo najaté,
- nebo 1 ha sadů, nebo 3 500 m² vinic,
- nebo součtová plocha zeleniny, jahod a květin od výměry 2 500 m²,
- nebo chov 5 kusů skotu, nebo 10 kusů prasat, nebo 10 kusů koz a ovcí,
- nebo chov 100 kusů drůbeže včetně běžců.

¹ Dobytčí jednotka (DJ) – standardní měřicí jednotka umožňující sdružení různých kategorií hospodářských zvířat za účelem jejich srovnání. 1 DJ představuje 500 kg živé váhy zvířete.

Výkaz a zpravodajská povinnost

Zpravodajská povinnost se vztahovala na všechny subjekty zařazené do výběru.

Právníkům a fyzickým osobám s větším rozsahem výroby byl výkaz zaslán poštou. Zjišťování u zemědělců s menším rozsahem zemědělské prvovýroby bylo provedeno v místě jejich bydliště (podnikání) prostřednictvím proškolených externích tazatelů.

Na základě zákona 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, je zpravodajská jednotka povinna poskytnout všechny požadované údaje.

Data o podporách rozvoje venkova byla v rámci snižování zátěže respondentů převzata z administrativního zdroje (Státní zemědělský a intervenční fond).

Strukturální šetření v zemědělství v mezinárodním srovnání

Strukturální šetření v zemědělství mají povinnost zorganizovat a provést všechny členské státy Evropské unie (EU) na základě legislativy EU/ES (nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008). Členské státy předávají anonymizované údaje Evropskému statistickému úřadu – Eurostatu, který za každý členský stát shromažďuje výsledky a zpracovává publikace shrnující hlavní charakteristické rysy zemědělského hospodaření jednotlivých států EU. Publikace jsou dostupné na internetových stránkách Eurostatu (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>).

Pro mezinárodní srovnávání výsledků Strukturálního šetření v zemědělství slouží také databáze Eurostatu (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/agriculture/data/database>), kde jsou k dispozici agregované tabulky podle požadovaného členění.

Při využívání dat z databáze Eurostatu je nutno vzít v úvahu několik metodických odlišností:

- Podle definice EU se chmel řadí mezi plodiny pěstované na orné půdě. V České republice se podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, chmel resp. chmelnice vykazuje jako trvalá kultura stejně jako vinice, zahrady, sady a trvalé travní porosty. Vzhledem k této skutečnosti se údaje o výměře orné půdy a trvalých kultur v databázi Eurostatu liší od údajů publikovaných na národní úrovni. Výměra zemědělské půdy celkem (trvalé kultury + orná půda) se neliší.
- Podle definice EU se pěstitelské školky řadí mezi trvalé kultury. V České republice se řadí mezi plodiny pěstované na orné půdě. I v tomto případě se publikované údaje budou lišit.
- Podle metodiky Eurostatu se stromy a keře pěstované výhradně pro energetické účely započítávají do zalesněných ploch (z toho rychle rostoucích dřevin) bez ohledu na to, na jaké půdě se pěstují. Odlišně se tyto plochy vykazují v České republice: zahrnují se buď do ostatních technických plodin, nebo do ostatních trvalých kultur (z toho rychle rostoucí dřeviny). Výměra zemědělské půdy bude v Eurofarm databázi nižší a naopak výměra lesních pozemků bude vyšší.
- Podle metodiky Eurostatu se v rámci ekologického zemědělství do trvalých travních porostů započítávají i dočasné travní porosty na orné půdě. V České republice se dočasné travní porosty na orné půdě řadí do kategorie plodin sklizených na zeleno na orné půdě, resp. víceletých pícnin.